

İztirab və şeir

■ Fərid Hüseyn

İztirab hissi poeziya üçün "əvəzsiz nemət"lərdəndir. Onu aqlın və hissin heç bir ekstazi, bəlkə də, əvəz edə bilməz. Hisslərini poetik sözə çevirənlər üçün iztirab dərk ediləndə ağrılı hissə, təkrarlananda, yada salınanda, xatırlananda isə poeziyaya çevrilir. Şairin iztirabı daha "uzunnəfəsli"dir, daha uzunömürlüdür. Adi insanlarda isə iztirab əksərən ruhi haldan, fiziki narahatlığa - göz yaşına, ən ötəsi qəhərə, şairin iztirabı isə şeir vasitəsi ilə əbədiyaşar hissə - poetik əsərə çevrilir. Bu baxımdan, şairin timsalında poeziya həm də hissələri əbədləşdirmək sənətidir.

Yaxşı şair üçün iztirab vacibdirmi? Bu suala "hə" cavabı vermək, bəlkə də, şairlərin bədbəxtliyini istəməkdir. Şairlərdən onların şəxsi həyatlarındakı ağrıların şeirlərinə yansımalarını gözləmək yox, sadəcə öz ağrılı hissələrini və başqalarının yaşantılarını bütün ağırlığı ilə duymaq "umula bilər".

Bir dəfə məşhur yazıçı, "Möcüzələr dövrü" kimi maraqlı bir əsərin müəllifi və neçə-neçə ünlü ödüllərin sahibi Aharon Appelfeldin "Paris Revyu" jurnalına verdiyi müsahibəni oxudum, mənə çox təsir elədi. Onun müsahibədə cavablandığı belə bir sual var idi: "Sizi keçmişə qayıtdığım üçün üzrlü sayın, amma ananız qətlə yetiriləndə harada idiniz?"

Ata, həyat yoldaşı, övlad və s. itkilərlə bağlı bir çoxlarımıza buna bənzər suallar verilir, cavablar da yəqin ki, elə itkilərin təsirindən və dərkindən dolayı fərqli olar. Ahoran müsahibədə başqa ağırlı məqamlara da toxunmuşdu və mən onun ağrılarını, düşüncələrini ki, az-çox özümə hopdura bilmişdim. Onun dilindən qopan nisgilli sözlərin təsiri ilə heç nəyi əskiltmədən, yaxud bəzək-düzək vermədən "Aharon Appelfeldin müsahibəsi" adlı bu şeiri yazdım:

*"41-ci ilin yayı idi.
güllələdilər
anamı da,
nənəmi də.
9 yaşım var idi onda...
Anamsa 31 yaşında idi.
O həmişə elə cavan qaldı,
...mən isə qocaldım.
Atam səbirli idi
və anam öləndən sonra
sükut idi dini...
Həmişə bu sualı düşünmüşəm,
zəngin atam niyə
müharibə vaxtı olan-qalanını
satıb qaçmadı?
Sonrasa öyrəndim ki,
onun bütün varı
vətənin
təpəlikləri,
meşələrimiş,
onlarisa satıb
qaçmaq olmur..."
Və bir gün bir siyahı tutdum
əvvəl anamın,
sonra atamın adını yazdım ora
və anladım ki, mən tək deyiləm..."*

Bu şeirdə onun yaşadıkları ilə mənim duyduqlarım, olsun ki, hansısa müstəvidə bərabərləşmişdi. O bir insan kimi yaşantılarını dilə gətirmişdi, mən isə onları ayna kimi əks etdirmişdim. Özgə dərdindən, iztirablarından "ilhamlanmaq"la da şeir yazmaq mümkündür....

P.S. Bir dəfə yazıçılarımızdan biri onun üçün çox çətin başa gələn hadisəni qələmə almışdı və sonradan həmin yazı kitab halında çap olundu. O kitabın təqdimatında çıxış edənlərdən biri dedi: Nə yaxşı ki, həmin ağırlı hadisə yaşanıb və müəllif bu kitabı qələmə alıb. Özümü saxlaya bilməyib dedim: "Bu münasibət - yəni başqasının bəlasına şükür eləmək təxminən Remarkın əsərlərinin ərsəyə gəlmə səbəbinə - müharibəyə sevinmək kimidir..."

23 noyabr 2019

WWW.KASPI.AZ

SƏRBƏST
17